

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 27 aug. 1953

In verband met het aanstaande vertrek van de Minister van Buitenlandse Zaken naar de Assemblée verzocht ik Sunario om een onderhoud ter behandeling enkele punten waarvoor hij eventueel directieven zou kunnen achterlaten. Desgevraagd deelde de Minister mij mede, dat gedurende zijn afwezigheid van waarschijnlijk zes weken de Premier Buitenlandse Zaken zal waarnemen.

Sunario verzocht VN-kwesties vermeld in Uw 259 met Abu Hanifah te behandelen, dien Van Ittersum Zaterdag zal bezoeken.

De Minister begon wederom met de verzekering, dat hij goede relaties met Nederland wenste en wees op herhaalde vermelding samenwerking en verbetering betrekkingen in betrokken deel van de regeringsverklaring. Opzegging unieverband achtte hij echter absoluut nodig, evenals herziening van de RTC-clausules die in feite de koloniale situatie bestendigen. Volgens hem werd de overheersende positie van de Nederlanders in het economische veld als moeilijk te dragen ondervonden en in dit verband noemde hij de Big Five en de langdurige erfpachtsrechten, waarvan sommige tot in de volgende eeuw lopen. Hij hoopte, dat men laatstgenoemde rechten zou kunnen converteren in meer acceptabele vorm.

Met de Uniebesprekingen had hij haast omdat men anders tot eenzijdige opzegging zou komen, wat hij wilde vermijden.

Sunario verzekerde mij echter, dat hij, hoewel links nationalistisch, niet tot de extremen behoorde en waarlijk goede verhoudingen nastreefde.

Ik reageerde op deze tirades door hem te verzoeken zich niet blind te staren op het etiket koloniaal en te bedenken, dat zekere vormen als erfpacht en langdurige concessies nu eenmaal samenhangen met de aard van de productie en de daarmee gepaard gaande grote investeringen.

Voorts wees ik op de speciale positie, die door de geschiedenis Nederland nu eenmaal heeft (afgezien van de erkenning daarvan in de RTC) en dat hij niet kon verwachten, dat de Nederlanders zouden zijn te vinden voor 'goede betrekkingen' waarbij hun belangen werden geliquideerd.

Ik gaf als mijn mening te kennen, dat niet het Nederlandse bedrijfsleven hun dwarszit maar veeleer het onevenredig groot aandeel dat de Chinezen in de tussenhandel hebben.

Ook Nieuw-Guinea kwam nog ter sprake voordat ik die punten kon aanroeren, die ik in het bijzonder onder 's Ministers aandacht wilde brengen.

Sunario sprak nog van ongerustheid die de reizen van de Ministers Luns en Kernkamp hadden verwekt, hetgeen mij aanleiding gaf te informeren naar de juistheid van het Antara-bericht volgens hetwelk de Indonesische Regering de Irian-zaak in de Verenigde Naties wilde brengen. Hoe stelde men zich dat voor? De Minister zeide, 'dat hing er nog van af' (waarvan?) en maakte een weinig positieve zinspeling op de commissie onafhankelijke gebiedsdelen.

Daarop had ik gelegenheid de volgende punten te bespreken

1. Infiltratie Irian. Ik informeerde hoe de Minister stond tegenover terugzending infiltranten zonder berechting onzerzijds mits bevredigende reactie op onze nota. Ik gaf daarbij aan, dat slechts op die wijze het incident spoedig kon worden besloten en dat aldus vermeden werd, dat door veroordeling in Nieuw-Guinea deze zaak eerst na jaren definitief uit de wereld zou zijn. Sunario had hier wel oren naar doch wenste zich eerst de feiten nog eens te doen voorleggen en Justitie Ministerie te raadplegen.
2. Ambonezenkwesitie. Ik bracht in herinnering gesprek Luns-Mukarto en deelde hem mede met Leimena te hebben gesproken. De Minister zeide mij dat hij zelf deze zaak ook op de korrel had willen nemen en ik verzocht hem dus ook zijnerzijds zijn gedachten te laten gaan over

suggestie één of meer Ambonese vertrouwenslieden naar Nederland af te vaardigen en terzake met Leimena contact op te nemen. Heb mijnerzijds tevens aangedrongen dat hij zijn gedachten liet gaan over de wijze van opvangen van de Ambonezen in Indonesië.

In verband met de van die zijde nodige medewerking heb ik overeenkomstig Uw 249 de Minister op de hoogte gebracht van het voornemen Manusama c.s. naar Nederland over te brengen. De Minister vroeg zich af of zij in Nederland niet hinderlijker zouden zijn dan in Nieuw-Guinea, doch ik deelde hem mede, met het verzoek dit strikt vertrouwelijk te behandelen, dat de Nederlandse Regering voornemens was deze mensen een vaste verblijfplaats aan te wijzen en dat zij zich als vreemdelingen van politieke actie zouden hebben te onthouden.

3. Ik vroeg verder zijn belangstelling voor snelle afwikkeling Blitar-Talisse en deelde mede dat de Indonesische Regering wat Sibula betreft genoegdoening zou krijgen. Hij zou zich doen voorlichten. In beginsel was de Minister het met mij eens, dat het van belang was deze politieke wrijfpunten uit de weg te ruimen.

Indien ik avant het vertrek van de Minister geen nadere reactie heb, zal ik deze kwesties weder met de Premier opnemen, dien ik binnenkort hoop te bezoeken. Op 1 September zal Hatta mij op mijn verzoek ontvangen.